

הכרת

פרשת אחרי- קדושים גליון מס' 2

לקט מאמרים שנתפרסמו במשך השנים בנושא הצניעות

מין הגרא"מ שך זצ"ל

"התקופה שאנו חיים בה מדברת בעד עצמה. כמעט שאינה המשך לתקופות הקודמות לה. המוסכמות שהיו אז, שלא ערער עליהם אדם, שעליהן היה תפארתינו וגאותינו, הצניעות שבת ישראל היתה מצוינת בה בכל שנות גלותינו בין העמים היה לאות כבוד לעם ישראל בקדושתה וטהרתה..."

ולזה אני קורא לכן... התחזקו והתחזקו להשפיע על אלו הבנות שאפשר עוד להשפיע... ולהתנהג בדרכי הצניעות אשר הן הדברים היותר חמורים כאמור בנביא ישעיה פ"ג... (מיר"מ ח"א עמ' מה)

"ואם לכתוב בשבח הספר החדש שמתכונן להוציא וכשמו נקרא "הצנע לכת" שמבואר במצוה הזאת שהסמ"ק מנה אותה למצוה דאורייתא בכל היקפיה לכל צדדיה. וברור שאפילו לאלו שלא מנו מצוה זו במנין המצוות, בכל זאת אין ספק שמדה זו של צניעות היא של תורה ונכללת בכמה פסוקים בתורה, כמו קדושים תהיו שהרמב"ן בחומש בפי' קדושים ע"ש... (שם עמ' קל)

הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל

"החפץ חיים היה אומר: הקב"ה שומר עמו ישראל. כלום שומר שכר הוא? לא, אין אנו משלמים לו בעד שמירתו, הוא שומר חנם. אולם שומר חנם ברצותו מסרב גם לשמור. אימתי הוא מסרב? כתוב בתורה "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך". ערות דבר משמעותו פריצות, זאת אומרת הרס הצניעות. לפניו היה קיים כלל: בנות ישראל צנועות הן, היום יש כלל הפוך מזה, ועל כך התרו בנו "ושב מאחריך", זאת אומרת שהשי"ת יסיר את שמירתו מעלינו. למצב כזה הגענו היום, ובלעדי השמירה של השי"ת אנו מופקרים לכל פגיעה". (קובץ מאמרים. מאמר "דעת תורה")

"אם רוצים בקרבת אלוקים- הרי זה רק בלא ערות דבר. אם רוצים ערות דבר- הרי זה בהכרח קשור בסילוק שכינה". (קובץ מאמרים החדש ח"א עמ' קכז)

מין החזו"א זצ"ל

"ראוי ליראי ה' יתברך לנטות בלבושים ובשאר ענינים לדרך היותר צנועה וכמנהג החברים. והפרישה החיצונית אינה סימן יפה על הפנימיות..." (קובץ אגרות ח"א קנב)

משא קדש מהגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א (תשנ"ז) (נדפס בגליון צופיה מס' 3)

להיות צנוע. בכל מקום ובכל מצב חייב להיות צנוע. זה הקצה של הצניעות מצד המעלה הטובה.

חוסר צניעות ברשות הרבים קלקול נורא

אבל עד כמה רחוק מזה, אם האדם לא במקום חשוך ומוסתר שאין אף אחד, אלא הוא במקום שישנם אנשים, שאז ברור שחובה להצטנע שם, זה קלקול גדול המשחית את הנפש, זה בא מהמדות הרעות והמגוננות ביותר וההיפך הגמור מצניעות.

ועוד יותר מכך, ישנם גבולות קבועים, שעל פי דין תורה, נקרא שם ערוה ואסור לדבר בתורה ולומר שום ברכה כנגדם. משום שכאן המקום נחשב מקום לא נקי, במה הוא לא נקי? מתגלה כאן טפח מהאשה, והטפח הזה עושה את המקום כמקום לא נקי, שאסור להגיד שם שום דברי תורה, זהו המבט של התורה על הדברים.

ואם כן, אדם שלא רוצה להרגיש את זה ומתעלם מזה, הוא עושה את ההיפך הגמור של הצניעות. לא רק שהוא חיסר במעלה של הצניעות אלא זהו חלק הרע ההפוך- שאסור בהחלט.

החטאת הרבים

ומלבד זאת, יש בהליכה כזאת מכשול לאחרים, כיון שטבע הדבר שלבוש שאינו צנוע מעורר אחרים לראות ולחשוב על כך, והתורה אסרה לראות ולהרהר בדברים אלו. אשר על כן, הליכה באופן שאינו צנוע כראוי הוא מכשול לאחרים. ואדם המכשיל את חברו עובר על לאו בתורה- "לפני עורר לא תתן מכשול". ואם הולכים כך במודע ברחוב, נכנסים לגדר של מחטיאי הרבים ח"ו.

כמה מוטל עלינו החיוב להזהר ולקנות קנין של צניעות בנפשינו, לחזק את הצניעות הטבעית ואת מעלות הצניעות המקדשים את הנפש. וח"ו לא לזלזל ולא לעשות דברים שהם ההיפך הגמור.

איסור בגדים צרים- חומרתם ושיעורם

עוד דבר חשוב להזכיר, בגמ' כתוב (שבת ק"ג), שבעוזה ראה ברות דבר צניעות ואמר: "ראויה זו שיצאו ממנה מלכים ונביאים", ושואלים חז"ל איזה דבר צניעות ראה בה? ומשיבים שראה בועז את רות מכופפת את ברכיה ומלקטת שיבולים בצורת ישיבה (ולא עמדה וכופפה את גופה) ועל זה אמר בועז שדבר צניעות ראה בה, שנוהרה להתנהג ליד אחרים באופן צנוע ולא באופן של חוסר צניעות.

ורואים שהליכה בחוסר צניעות לא תלויה רק בזה שהדבר גלוי לגמרי בלא כיסוי כלל, על זה אין מה לדבר. אלא גם כשהדבר מכוסה אבל ישנה תנועה או תנוחה המבליטה דברים שצריכים להיות צנועים ונסתרים- גם זה היפך הצניעות. צניעות מחייבת להזהר גם מבגדים צרים ומתנועות שיוצרים מצב לא צנוע, ואפילו אם זה רגע אחד, התכופות אחת.

יהי רצון שנתחזק ולא יהיו בינינו שום פרצות, רק צניעות מה שהתורה דורשת, ומה שהאדם יכול להוסיף יותר במעלה של צניעות ולהשתדל יותר, יהיה בזה זכות לנו ולכל ישראל.

כוחות הנפש

בכל המידות והתכונות הרבות שנמצאים בכוחות הנפש של האדם, ישנן שתי קצוות. קצה אחד כולל את כל המידות והמעלות הנעלות שבנפש המשכלת, שהאדם יכול לזכות בהם לטוב רוחני, וגם לטוב גשמי.

הקצה השני, הם תכונות הנפש הבהמית, כמבואר בראשונים. אשר לא רק שחסר בהן הטוב, אלא שהן דבר רע האסור בהחלט.

צניעות מהנפש המשכלת

מידת הצניעות גם היא בעצם מידה טבעית ושושורשית שטבע הבורא בנפש האדם. כל אדם באשר הוא אדם, אפילו גוי, טבע בו הבורא מידת צניעות טבעית. צניעות זו קשורה עם ה'בושה', שאדם בוש מדברים מסוימים, ובוזה נבדל האדם מן הבהמה שאינה בושה. ומידה זו נובעת מכוחות הנפש המשכלת שטבע הבורא באדם, ומחייבת להתבייש מדברים מסוימים. לדוגמא: אם נראה אדם שהולך ברחוב ללא לבוש... מיד נבין שהוא לא אדם נורמלי, אדם נורמלי אפילו גוי לא מסוגל לעשות זאת. הבורא יתברך רצה שבני האדם יהיו צנועים, וטבע בהם כוחות נפש של צניעות ובושה, כמ"ש "אלוקים עשה את האדם ישר", עם תכונות ישרות שמלמדות אותו שאין דבר כזה ללכת ללא לבוש.

בחירת האדם

אלא שלאדם יש בחירה, והוא מסוגל להגביר את התכונות הרעות שבו, ולקלקל את מדות הנפש הנעלות והטובות. ועל זה ניתן לו השכר והעונש. השכר- על שמגביר את יצרו הטוב ותכונותיו הטובות על היצר הרע והתכונות הרעות, והעונש על ההיפך.

אך כדי לדעת דרך האמת, שלא יבלבל היצר את שכלו של האדם ויאמר לו על הטוב רע ועל הרע טוב, לימדה אותנו התורה את הגבולות בדברים אלו.

התורה קובעת מהי צניעות

הגבול האסור לגמרי- הוא לאו דוקא הליכה בצורה כזאת שאדם נורמלי לא יעשה את זה. ישנם חיובים שחייבה התורה כל אחד ואחד, ונתנה גבולות בצניעות למרות שכעת אין הנפש שלו מרגשת, ואעפ"כ קבעה התורה שזהו היפך הצניעות, ושמעשים אלו הם מהמדות הרעות שפוגמים בנפש ומשחיתים אותה.

וישנם דברים שהם מעלות בצניעות המועילות לנפש, שהם נובעות ממדות הנפש הטובות, שגם אותם קבעה התורה שיש לשמור עליהם, והובאו בהלכה.

לדוגמא: כתוב בגמ' (ברכות ס"ב), איזהו אדם צנוע- הצנוע בבית הכסא. טבע של צניעות מצד מעלת הנפש מחייב צניעות בבית הכסא. אנחנו מבינים שאדם צריך לשמור על תכונות הצניעות שנברא בהם, וצריך להיות צנוע. ואלו דברים שמובאים להלכה בשו"ע (ס"ב), שאדם צריך להרגיש תמיד- אפילו כשאין אדם רואה אותו ואפילו בחושך- שהקב"ה מלוא כל הארץ כבודו, אין איפה להתחבא ממנו בעולם וחיובים להיות צנועים לפניו.

ועד כמה הגבול של זה מצד המעלה של הצניעות? שאפילו במקום ששם אסור לחשוב דברים שבקדושה, ואין שורה שם קדושה כגון בית הכסא, אעפ"כ אדם הצנוע, אדם ששומר על רגשי הצניעות שטבע בו הבורא, מרגיש, גם שם, שחייב